

FINANCOVÁNO
EVROPSKOU UNIÍ
AZYLOVÝ, MIGRAČNÍ
A INTEGRAČNÍ FOND

Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

ZPRÁVA ZE SLEDOVÁNÍ VYHOŠTĚNÍ

Z: Zařízení pro zajištění cizinců Balková
Do: Mezinárodní letiště Tbilisi, Gruzie
Druh sledování: Správní vyhoštění
Vyhošťovaná osoba: pan A., nar. xxx, státní příslušnost Gruzie
Datum realizace: 19. – 20. prosince 2016
Datum vydání zprávy: 4. dubna 2017
Sledování provedly: Mgr. Veronika Sedláková, Mgr. Anna Láníčková
Spisová značka: 36/2016/NZ/VS

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

Obsah

Úvodní informace	3
A. Právní rámec sledování vyhoštění	3
B. Zpráva ze sledování vyhoštění	4
C. Navržená opatření k nápravě	5
D. Informace o vyhošťovaných osobách	5
E. Průběh sledování vyhoštění	6
Shrnutí	7
Příprava na realizaci nuceného návratu	8
1. Příprava cizince na správní vyhoštění	8
Průběh realizace nuceného návratu	10
2. Oprávnění nasadit pouta vyhošťované osobě	10
3. Dopravení vyhošťované osoby do cílové země a ukončení eskorty	12
Přehled opatření k nápravě	14

Úvodní informace

A. Právní rámec sledování vyhoštění

Veřejný ochránce práv provádí podle § 1 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv¹ sledování *zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění, předání nebo průvozu zajištěných cizinců a trestu vyhoštění cizinců, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody* (dále jen „sledování vyhoštění“). Mandát ochránce pro sledování vyhoštění plyne z implementace čl. 8 odst. 6 návratové směrnice.² Působnost ochránce v této oblasti vychází také z Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení,³ jehož účelem je prevence mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, a tedy i z výkonu svého mandátu „národního preventivního mechanismu“. Kombinace obou mechanismů kontroly zajišťuje efektivní preventivní ochranu práv cizinců a kontrolu zacházení s nimi v procesu navrácení.

Cílem sledování vyhoštění je zajistit respektování práv zajištěných, vyhošťovaných, předávaných a prováděných cizinců (dále jen „vyhošťovaných cizinců“ nebo „vyhošťovaných osob“), zvyšovat standardy zacházení s cizinci, jakož i dodržování mezinárodních závazků České republiky v této oblasti. Cílem je rovněž posilovat ochranu zvláště zranitelných osob, kterými jsou nezletilí bez doprovodu, osoby se zdravotním postižením apod.

Ochránce je o každém výkonu správního či trestního vyhoštění, předání nebo průvozu informován s předstihem.⁴ Policie České republiky poskytuje pověřeným zaměstnancům Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen „Kancelář“) během sledování vyhoštění nezbytnou součinnost dle zákona o pobytu cizinců.⁵

Pověření zaměstnanci Kanceláře⁶ jsou oprávněni s vědomím vedoucího zařízení vstoupit do detenčního zařízení, kde se vyhošťovaná osoba nachází. Pověření zaměstnanci Kanceláře mohou klást otázky subjektům participujícím na vyhoštění, zejména eskortujícím policistům a zaměstnancům Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Pověření zaměstnanci Kanceláře jsou oprávněni hovořit s cizincem bez přítomnosti třetích osob

1 zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů

2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES, ze dne 16. prosince 2008, o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků (dále jen „návratová směrnice“)

3 sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 78/2006 Sb. m. s. o přijetí Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání

4 v souladu s § 21a odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv a § 178d odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

5 v souladu s § 178d odst. 2 zákona o pobytu cizinců

6 podle § 25 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv

a nahlížet do veškeré dokumentace související s nuceným návratem včetně zdravotnické dokumentace.⁷

Základní lidská práva a svobody vyhošťovaných osob jsou garantována v Listině základních práv a svobod, v řadě mezinárodních úmluv, které jsou pro Českou republiku závazné (např. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod⁸), a také v právu Evropské unie (např. Listina základních práv Evropské unie⁹, návratová směrnice apod.).

Konkrétní úpravu práv a povinností vyhošťovaných osob upravují zejména právní předpisy vztahující se k působnosti subjektů, které se na realizaci vyhoštění, předání a průvozu podílejí. Předně jde o Policii České republiky, které je zákonem svěřen výkon vyhoštění cizince.¹⁰ Postup policie při eskortách vyhošťovaných cizinců upravuje závazný pokyn policejního prezidenta o eskortách.¹¹

Při posuzování samotného zacházení s osobami vyhošťovanými vychází ochránce rovněž z judikatury Evropského soudu pro lidská práva,¹² standardů formulovaných Radou Evropy¹³ nebo Evropským výborem pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT).¹⁴

B. Zpráva ze sledování vyhoštění

Ochránce ve zprávě předkládá svá zjištění, hodnocení, návrhy opatření k nápravě a vyzývá odpovědné orgány a zařízení k odůvodněnému vyjádření, které se může týkat jak učiněných zjištění, tak opatření nebo termínů pro jejich naplnění. K vyjádření stanoví lhůtu.

Shledá-li ochránce vyjádření oslovených orgánů dostatečnými, vyznívá z něj, že o tom. Může si rovněž vyžádat doplňující vyjádření. Rozhodující je pak vysvětlení zjištěných pochybení, doložení navržených opatření k nápravě či hodnověrný příslib jejich realizace. Neshledá-li

7 v souladu s § 65 odst. 2 písm. m) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotnických službách), ve znění pozdějších předpisů

8 sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších protokolů

9 Listina základních práv a svobod Evropské unie podepsaná dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, Úřední věstník 2012/C 326/391

10 podle § 152 zákona o pobytu cizinců, § 163 odst. 1 písm. h) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, a § 87 odst. 7 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů

11 závazný pokyn policejního prezidenta č. 159 ze dne 2. prosince 2009, o eskortách, střežení osob a policejních celách, ve znění pozdějších předpisů

12 European Court of Human Rights. Fact sheet – Collective expulsions of aliens [online]. Strasbourg ©European Court of Human Rights 2016 [cit. 2016-12-15]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Collective_expulsions_ENG.pdf

13 Council of Europe. Twenty Guidelines on Forced Return [online]. Strasbourg © Council of Europe 2005 [cit. 2016-12-15]. Dostupné z: http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf

14 European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman and Degrading Treatment or Punishment. CPT Standards [online]. Strasbourg © Council of Europe 2015 [cit. 2016-12-15]. Dostupné z: <http://cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>

ochránce vyjádření zařízení a oslovených orgánů dostatečnými, vyzoomí nadřízený úřad (případně vládu ČR, není-li nadřízeného úřadu) nebo informuje veřejnost.¹⁵

C. Navržená opatření k nápravě

Navržená opatření k nápravě jsou zpravidla různá svou naléhavostí, náročností a dobou potřebnou k provedení. Při jejich formulaci navrhuje ochránce také termín realizace, přičemž očekává, že subjekt, proti kterému opatření směřuje, jej buď respektuje, anebo odůvodněně navrhne jiný termín:

- **Opatření s lhůtou k plnění** je třeba provést ve stanovené lhůtě, neboť jeho realizace si vyžádá zpravidla delší čas. Ochránce očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, že opatření realizují ve stanovené lhůtě, nebo v jakém jiném konkrétním termínu opatření realizují, nebo navrhnou jeho alternativu s konkrétním termínem naplnění.
- **Opatření s průběžným plněním** formuluje ochránce tam, kde je třeba zavést do praxe určitý pracovní postup nebo styl práce, nebo naopak něčeho se napříště zdržet. Ochránce očekává, že se tak stane bezodkladně a bude se dbát na uplatňování do budoucna. Očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, že opatření bylo realizováno a jak, nebo kdy a jak se tak stane, nebo navrhnou jeho alternativu.

D. Informace o vyhošťovaných osobách

Vyhošťovanou osobou byl pan A., nar. xxx, státní příslušnost Gruzie. Pan A. se nacházel od 21. září 2016 v Zařízení pro zajištění cizinců Drahonice. Dne 14. listopadu 2016 byl přemístěn do Zařízení pro zajištění cizinců Balková, kde se nacházel i v den realizace správního vyhoštění.

Policie České republiky uložila cizinci správní vyhoštění se zákazem vstupu na území členských států Evropské unie po dobu 5 let z důvodu maření výkonu správních rozhodnutí.¹⁶

Pan A. nevycestoval v určené lhůtě a zdržoval se i nadále na území České republiky. Dne 21. září 2016 byl rozhodnutím Policie České republiky zajištěn za účelem správního vyhoštění.¹⁷

15 Tzv. sankční opatření, u kterých se postupuje obdobně podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

16 rozhodnutí Policie České republiky, Krajského ředitelství Libereckého kraje, odboru cizinecké policie, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, o správním vyhoštění podle § 119 odst. 1 písm. b) bod 9 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 7. září 2015, č. j. KRPL-124773-46/ČJ-2014-180022-SV

17 rozhodnutí Policie České republiky, Krajského ředitelství policie hl. města Prahy, odboru cizinecké policie, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, o zajištění podle § 124 odst. 1 písm. c) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců a změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů, ze dne 21. září 2016, č. j. KRPA-387167-16/ČJ-2016-000022

E. Průběh sledování vyhoštění

O realizaci správního vyhoštění informovala policie písemně zaměstnance Kanceláře prostřednictvím oznámení o realizaci správního vyhoštění ze dne 13. prosince 2016, č. j. CPR-23901-19/ČJ-2016-930310-C220.

Realizaci nuceného návratu provedli policisté Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie Praha, a policisté Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie, Oddělení doprovodu letadel (dále jen „oddělení doprovodu letadel“).

Sledování vyhoštění provedly pověřené zaměstnankyně Kanceláře Mgr. Veronika Sedláková a Mgr. Anna Láníčková ve dnech 19. – 20. prosince 2016. Pověřené zaměstnankyně Kanceláře předaly pověření k provedení sledování vyhoštění přítomnému vedoucímu Zařízení pro zajištění cizinců Balková Ing. Peteru Galážovi.

Realizaci nuceného návratu provedli prap. Pavel Květoň, nstržm. Martin Procházka, ppap. Vít Heřman z Ředitelství služby cizinecké policie Praha a nprap. Jiří Moravčík jako velitel eskorty a další dva eskortující policisté z Oddělení doprovodu letadel. Zaměstnanci Zařízení pro zajištění cizinců Balková i eskortující policisté poskytli veškerou potřebnou součinnost, za což děkuji.

Pověřené zaměstnankyně Kanceláře provedly sledování veškerých procesů souvisejících s propuštěním vyhošťované osoby ze Zařízení pro zajištění cizinců Balková, s eskortou cizince přes hraniční přechod mezinárodního letiště Václava Havla Praha, přes tranzitní zónu mezinárodního letiště Atatürk, Turecko, po eskortu osoby na hraniční přechod mezinárodního letiště Tbilisi, Gruzie.

Shrnutí

V rámci sledování vyhoštění jsem se zabývala zejména tím, zda je cizinec připraven na výkon správního rozhodnutí a zda měl dostatečné povědomí o úkonech spojených s realizací vyhoštění. Také jsem se věnovala průběhu samotné realizace správního vyhoštění a způsobu jakým eskortující policisté zacházeli s vyhošťovaným cizincem.

Oceňuji profesionální a vstřícný přístup eskortujících policistů k vyhošťovanému cizinci a projevenou spolupráci během celé realizace správního vyhoštění. Také hodnotím velmi pozitivně součinnost ze strany zaměstnanců Zařízení pro zajištění cizinců Balková. Zpráva ze sledování správního vyhoštění přináší však také zjištění, která poukazují na vyskytující se nedostatky v průběhu realizace nuceného návratu vyhošťovaného cizince.

Příprava cizince na návrat do země původu a poskytnutí náležitých informací ohledně podpory a pomoci ze strany státních orgánů nebo nestátních neziskových organizací je jedním ze základních předpokladů pro jednodušší návrat cizince a jeho následnou reintegraci do společnosti.

Realizace správního vyhoštění by měla v zásadě probíhat bez použití donucovacích prostředků. Přiložení pout cizinci nelze užít jako preventivní opatření a rozhodnutí o jejich použití by mělo předcházet důkladné zhodnocení celé situace a náležité odůvodnění.

Policisté eskortující vyhošťovanou osobu do země původu by se měli po příchodu do země ubezpečit, že veškeré doklady a zavazadla budou cizinci předána.

Vyzývám proto Policii České republiky a Správu uprchlických zařízení Ministerstva vnitra, aby co nejdříve splnily mnou navržená opatření, a jednaly tak v průběhu realizace nuceného návratu v souladu s mezinárodně přijatými standardy a českými předpisy.

Příprava na realizaci nuceného návratu

1. Příprava cizince na správní vyhoštění

Příprava cizince na realizaci rozhodnutí o správním vyhoštění je klíčovým aspektem průběhu nuceného návratu. Poskytuje cizinci možnost informovat o svém vycestování rodinné příslušníky a přátele, a to jak v zemi, ze které je vyhošťován, tak v cílové destinaci. Právě komplexní a průběžná příprava umožní usnadnit návrat cizince do země původu a jeho následnou reintegraci v cílové zemi.

1.1 Příprava cizinců na opuštění zařízení pro zajištění cizinců a na návrat do země původu

Podle § 134 odst. 5 zákona o pobytu cizinců provozovatel zařízení pro zajištění cizinců zajistí se souhlasem zajištěného cizince jeho přípravu na vycestování. Důvodová zpráva k zákonu uvádí, že příprava cizince na návrat v sobě zahrnuje různé aspekty, mezi které patří například kontakt s rodinou či s tuzemskými a zahraničními nevládními neziskovými organizacemi.¹⁸ Důkladná příprava vyhošťované osoby spočívá tedy v komunikaci s osobami v zemi, ze které je cizinec vyhošťován, a také v navázání kontaktů se subjekty v cílové zemi, do které bude cizinec vyhoštěn.¹⁹ Mezi takové subjekty patří podle zákona o pobytu cizinců nevládní neziskové organizace sídlící v cílové zemi.

V rámci přípravy na nucený návrat by měly být cizinci poskytnuty alespoň základní informace o možnostech podpory a pomoci v cílové zemi, neboť osobě umístěné do zařízení pro zajištění cizinců není umožněno zaopatřit si tyto informace prostřednictvím vlastních elektronických komunikačních prostředků.²⁰ Kontaktní informace by měly být poskytnuty cizinci zejména v případech, kdy cizinec nemá dostatečné peněžité prostředky pro základní výdaje po návratu nebo nemá žádnou rodinu anebo přátele v cílové zemi.²¹

18 bod 105 důvodové zprávy k zákonu č. 314/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

19 Council of Europe. Twenty Guidelines on Forced Return. [online]. Bod 15. 2. Strasbourg © Council of Europe 2005 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf

20 Cizinec zajištěný v zařízení pro zajištění cizinců si podle § 136 odst. 3 písm. c) zákona o pobytu cizinců nemůže do zařízení vnést nebo po dobu umístění v zařízení přechovávat elektronické komunikační prostředky.

21 Her Majesty's Inspectorate of Prisons For England and Wales. Expectations - Criteria for assessing the conditions for and treatment of immigration detainees [online]. London © Her Majesty's Inspectorate of Prisons for England and Wales 2012. Section 4: preparation for removal and release, bod 5: Detainees are helped to prepare for their release. Section 6: Safety, bod 14: Detainees are helped to prepare for the arrival and early days in the destination country and their arrival is managed as smoothly and constructively as possible. [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.justiceinspectorates.gov.uk/prisons/wp-content/uploads/sites/4/2014/02/immigration-expectations.pdf>

Odpovědným subjektem poskytujícím informace a zajišťujícím přípravu, včetně reintegračních prvků, je Správa uprchlických zařízení. Již dříve jsem ve zprávě z návštěvy zařízení uvedla, že cizincům by měly být poskytovány informace ohledně jejich návratu do země původu včetně možné pomoci a podpory v cílové zemi.²²

Potřebu přiměřené pomoci cizinci po návratu do země původu potvrdilo svým jednáním i Ministerstvo vnitra, které ve spolupráci s Mezinárodní organizací pro migraci realizovalo projekty směřující k reintegraci osob navrácených do Gruzie. Výsledkem těchto projektů bylo založení pracovně poradenských a zprostředkovatelských center v Tbilisi a Batumi.²³

Z osobního pohovoru, který vedly pověřené zaměstnankyně Kanceláře, jsem zjistila, že pan A. byl o datu realizace správního vyhoštění informován dne 13. prosince 2016. Se svou družkou a dětmi byl před vycestováním v intenzivním styku. Pravidelně si telefonovali a rodina jej opakovaně navštěvovala. Pak pan A. však nekontaktoval žádnou osobu v Gruzii, jelikož všichni rodinní příslušníci se již odstěhovali nebo zemřeli. Během rozhovoru cizinec potvrdil, že v Gruzii již nikoho nezná. Dále uvedl, že mu nebyly sděleny žádné informace nebo kontaktní údaje na organizace nabízející pomoc navráceným občanům nebo organizace zabývající se reintegrací vyhoštěných osob. Cizinec sám o žádných takových subjektech nevěděl, proto se ani nemohl s eventuálními dotazy ohledně svého návratu na nikoho obrátit.

V rámci přípravy vyhošťované osoby v Zařízení pro zajištění cizinců Balková neobdržel cizinec žádné kontakty na subjekty sídlící v Gruzii, které by mu mohly v prvních dnech po návratu poskytnout pomoc, zejména s ubytováním, návratem na pracovní trh a zařazením zpět do společnosti. Zanedbání přípravy cizince na realizaci správního vyhoštění mělo za následek, že se cizinec ocitl na mezinárodním letišti Tbilisi úplně sám, bez jakékoli pomoci. Neměl informace, komu může zavolat, jak se má dostat z letiště nebo kam může jít, což mu způsobilo zvýšení stresu z návratu a absolutní nejistotu ohledně jeho budoucnosti.

Příprava na realizaci správního vyhoštění cizince tak nenaplnila požadavky stanovené zákonem o pobytu cizinců ani mezinárodně uznávané standardy zacházení s vyhošťovanými cizinci.

Opatření k nápravě určené Zařízením pro zajištění cizinců Balková:

- 1) Připravovat každého cizince na opuštění zařízení pro zajištění cizinců a na návrat do země původu (průběžně).**

22 VEŘEJNÝ OCHRÁNC PRÁV: *Zpráva z návštěvy zařízení ze dne 13. – 14. října 2014: Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová.* [online]. V Brně, 18. února 2015. [citováno 2017-03-07]. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/ZARIZENI/Zarizeni_pro_cizince/ZZ-Zarizeni_Bela-Jezova_2014.pdf

23 Sdružení občanů zabývajících se emigranty: *Asistované dobrovolné návraty do třetích zemí. Komparace návratových systémů vybraných zemí EU a České republiky.* [online] SOZE, Ministerstvo vnitra České republiky, 2010. Str. 61-62. [citováno 2017-03-07]. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEWjgmFjA0sTSAhXLIwKHTOAC14QFggcMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fsoubor%2Fasistovane-dobrovolne-navraty-do-tretich-zemi-pdf.aspx&usq=AFQjCNGZURyErdAKVUFC85I_zJo1Okww&bvm=bv.148747831,d.bGg

Průběh realizace nuceného návratu

Realizace nuceného návratu počíná předáním vyhošťovaného cizince eskortujícím policistům v zařízení pro zajištění cizinců, pokračuje eskortou cizince na hraniční přechod, kde končí předáním cizince státním orgánům nebo pouhým dopravením a předáním cizince k pasové kontrole na mezinárodním letišti cílové země.

Průběh realizace nuceného návratu je závislý na různých aspektech vztahujících se k cizinci, eskortujícím osobám, způsobu dopravy a jiných nepředvídatelných okolnostech. Začátek samotné realizace vyhoštění je kritickým momentem pro cizince, kdy si plně uvědomí, že bude skutečně předán do země původu. To často vede k zvýšenému napětí a konfrontaci cizince s eskortujícími policisty.

K předcházení problémovým situacím patří, mimo jiné, důkladné posouzení veškerých rizik, které by se mohly během návratové operace objevit (risk assessment). V rámci hodnocení je podstatné vzít v potaz osobnost a individuální potřeby vyhošťované osoby s ohledem na dobu, způsob vyhoštění a eskortující policisty.

2. Oprávnění nasadit pouta vyhošťované osobě

Podle zákona o policii je policista oprávněn použít vůči zajištěné osobě „*pouta a prostředky k zamezení prostorové orientace, ... je-li důvodná obava, že může být ohrožena bezpečnost osob, majetku nebo ochrana veřejného pořádku anebo že se osoba pokusí o útěk*“.²⁴

Oprávnění nasadit pouta je omezeno na odůvodněné případy, kdy použití omezovacího prostředku je odpovědí na aktuální riziko spojené s vyhošťovaným cizincem, a pouze po nezbytně nutnou dobu.²⁵ Oprávnění nemá charakter preventivního opatření a rozhodnutí, zda pouta přiložit, nebo ne, by mělo být vždy podrobeno testu proporcionality.

Vyhošťovaný cizinec působil po dobu přítomnosti pověřených zaměstnankyň Kanceláře dojmem klidné osoby. Mnozí zaměstnanci Zařízení pro zajištění cizinců Balková uvedli, že se jedná o přátelskou a bezkonfliktní osobu. Během vyřizování dokumentů potřebných pro realizaci správního vyhoštění se přišli s cizincem dokonce rozloučit. Po tuto dobu neměl cizinec nasazena pouta. Ta byla použita až před odjezdem ze Zařízení pro zajištění cizinců Balková policisty Ředitelství služby cizinecké policie Praha. Po příchodu na mezinárodní letiště Václava Havla Praha byl cizinec umístěn do cely a policista mu pouta sundal. Během eskorty na mezinárodní letiště Tbilisi nebyla pouta cizinci opětovně přiložena.

24 podle § 53 odst. 1 a § 54 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů ve spojení s čl. 2 odst. 6 závazného pokynu policejního prezidenta č. 159/2009, o eskortách, střežení osob a o policejních celách, ve znění pozdějších předpisů

25 Council of Europe. Twenty Guidelines on Forced Return [online]. Strasbourg © Council of Europe 2005 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf

Na základě poznatků z provedeného sledování vyhoštění mám za to, že v případě vyhošťované osoby nebylo nevyhnutelné přiložení pout cizinci po dobu eskorty ze Zařízení pro zajištění cizinců Balková na mezinárodní letiště Václava Havla Praha. Použití pout považuji v konkrétním případě pouze za preventivní opatření.

Na opakované použití pout jako preventivního omezovacího prostředku jsem již dříve upozornila ve svých zjištěních ze sledování vyhoštění.²⁶ Této problematice se dlouhodobě věnuji a jsem toho názoru, že každé rozhodnutí o přiložení pout vyhošťované osobě musí být opatřeno náležitým odůvodněním.

Opatření k nápravě určené Policii České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie, Zařízení pro zajištění cizinců Balková:

- 2) Rozhodnutí o přiložení pout nesmí představovat preventivní opatření. Každé rozhodnutí o přiložení pout vyhošťované osobě musí být opatřeno náležitým odůvodněním (průběžně).**

26 Veřejná ochránkyně práv: Aktivity v roce 2015. Naše doporučení k vyhošťování cizinců. 2016 [citováno 2017-03-08]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/sledovani-vyhosteni-cizincu/prehled-aktivit/>

3. Dopravení vyhošťované osoby do cílové země a ukončení eskorty

3.1 Předávání zavazadel vyhošťované osobě na hraničním přechodu

Eskorta vyhošťované osoby počíná předáním cizince eskortujícím policistům v zařízení pro zajištění cizinců a končí dopravením cizince do cílové země. Poté následují dvě možné varianty. Buď je vyhošťovaná osoba předána státním orgánům cílové země, a tím končí eskorta prováděná policisty Oddělení doprovodu letadel, anebo je cizinec dopraven k pasové kontrole, policisté předají identifikační dokumenty vyhošťovaného cizince osobě provádějící pasovou kontrolu, a tím skončí i eskorta. Cizinec je poté odpovědný za vyzvednutí svých zavazadel a zajištění dopravy do místa pobytu.

V případě, že není cizinec předán státním orgánům cílové země, je podle názoru Mezinárodní střediska pro rozvoj migrační politiky žádoucí, aby eskortující policisté zabezpečili také předání veškerých zavazadel cizinci, a to v neporušeném stavu.²⁷

Po příletu na mezinárodní letiště Tbilisi předali eskortující policisté cestovní pas a ostatní dokumenty vyhošťovaného cizince zaměstnanci pasové kontroly. Tím byla eskorta cizince ukončena. Policisté poté přešli sami pasovou kontrolou a vstoupili do příletové haly letiště. Cizinec zůstal zmatený, jelikož neměl žádné informace, co se bude dál dít nebo jak má postupovat. Následně začal na policisty volat, aby mu pomohli. Policisté na žádosti nereagovali a opustili letiště.

Z důvodu absence přípravy na návrat do země původu, nezprostředkování informací ohledně možné pomoci v cílové zemi, neposkytnutí žádných peněžitých prostředků nutných pro základní výdaje spojené s návratem, se ocitl vyhoštěný cizinec v takřka neřešitelné situaci. Pocit nejistoty u cizince byl znásoben skutečností, že nevěděl, kde se nacházejí jeho zavazadla, a zda mu budou všechna předána v nepoškozeném stavu.

Vypořádání cizince s napětím spojeným s návratem do země původu by bylo snesitelnější, pokud by eskortující policisté doprovodili cizince k jeho zavazadlům, ubezpečili se, že cizinec převzal veškerá svá zavazadla, a alespoň mu pomohli zorientovat se na letišti.²⁸ Tím by částečně odbourali přetrvávající stres u cizince a ulehčili mu návrat. Takový postup považují za žádoucí a směřující ke zvyšování kvality standardů v procesu nucených návratů.

Opatření k nápravě určené Policii České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie, Oddělení doprovodu letadel:

27 International Centre for Migration Policy Development: Guidelines and Monitoring Tools for Forced Return Monitoring. Vídeň, Rakousko, září 2015. 55 s. ISBN: 978-902880-51-2.

28 Pozn. cizinec byl vyhoštěn na hraničním přechodu mezinárodního letiště N. v Gruzii. Z tohoto letiště je možné se dostat pouze veřejnou nebo soukromou dopravou. Jelikož vyhošťovaný cizinec neměl u sebe žádné peníze a ani nemohl nikoho kontaktovat, zůstal na letišti víceméně sám.

FINANCOVÁNO
EVROPSKOU UNIÍ
AZYLOVÝ, MIGRAČNÍ
A INTEGRAČNÍ FOND

Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

Sp. zn.: 36/2016/NZ/VS
Sledování trestu vyhoštění

- 3) Eskortující policisté se ubezpečí, že veškerá zavazadla byla předána vyhošťované osobě (průběžně).**

Přehled opatření k nápravě

Průběžně

- Připravovat každého cizince na opuštění zařízení pro zajištění cizinců a na návrat do země původu.
- Rozhodnutí o přiložení pout nesmí představovat preventivní opatření. Každé rozhodnutí o přiložení pout vyhošťované osobě musí být opatřeno náležitým odůvodněním.
- Eskortující policisté se ubezpečí, že veškerá zavazadla byla předána vyhošťované osobě.